

BABÁČEK, TOMÁŠ – BENEŠ, JOSEF – HLOUŠEK, FILIP –
KNEBEL, PETR – TRYLČ, LADISLAV. ZÁKON O VÝROBCÍCH
S UKONČENOU ŽIVOTNOSTÍ: PRAKTICKÝ KOMENTÁŘ.
PRAHA: WOLTERS KLUWER ČR, 2023, 608 S.
ISBN 978-80-7676-305-0 (VÁZ.), 978-80-7676-306-7
(E-PUB), 978-80-7676-307-4 (MOBI)

V květnu 2023 vydalo nakladatelství Wolters Kluwer ČR praktický komentář k zákonu č. 542/2020 Sb., o výrobcích s ukončenou životností, který je jedním z klíčových nových právních předpisů pro oblast odpadového hospodářství v České republice. Komentovaný zákon byl přijat spolu s novým zákonem o odpadech (č. 541/2020 Sb.) po mnoha letech příprav v rámci širších změn českého vnitrostátního odpadového práva, které byly vyvolané potřebou řádného převzetí závazků vyplývajících z právních aktů EU, zejména směrnic o odpadech (2008/98/ES), odpadních elektrických a elektronických zařízeních (2012/19/EU), bateriích a akumulátorech a odpadních bateriích a akumulátorech (2006/66/ES) nebo o vozidlech s ukončenou životností (2000/53/ES), vše ve znění pozdějších předpisů.

Komentovaný zákon upravuje tzv. rozšířenou odpovědnost výrobců (*Extended Producer Responsibility, EPR*), a to primárně výrobců elektrozařízení, baterií a akumulátorů, pneumatik a vozidel. K tomu je třeba dodat, že pro obaly je tento koncept řešen samostatným zákonem o obalech (č. 477/2001 Sb.), jehož komentář vydalo nakladatelství Wolters Kluwer ČR v roce 2019.¹ Právní úprava komentovaného zákona se prostřednictvím odkazu v zákoně č. 243/2022 Sb., o omezení dopadu vybraných plastových výrobků na životní prostředí, uplatní i na další kolektivní systémy (např. výrobců tabákových výrobků, předvhlčených ubrousků, balónků či hygienických vložek), a lze očekávat, že se tento okruh bude do budoucna rozšiřovat. V tomto směru působí poněkud kuriózně tvrzení autorů (na s. 27), že rozšířená odpovědnost výrobců je ve Slovinsku uplatňována i na hřbitovní svíce.

Zákon č. 542/2020 Sb. nabyl účinnosti ke dni 1. 1. 2021, jeho komentář přitom vychází z právního stavu k 1. 5. 2023. Text komentáře zohledňuje novelizaci zákona č. 542/2020 Sb. provedenou zákonem č. 244/2022 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o omezení dopadu vybraných plastových výrobků na životní prostředí (účinnou od 1. 10. 2022). Je škoda, že autoři nezohlednili i dosavadní druhou novelizaci komentovaného zákona provedenou zákonem č. 432/2022 Sb., kterým se mění zákon č. 56/2001 Sb., o podmínkách provozu vozidel na pozemních komunikacích a o změně zákona č. 168/1999 Sb., o pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla), ve znění zákona č. 307/1999 Sb., ve znění

¹ TRYLČ, L. – PETRŽÍLEK, P. *Zákon o obalech: komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019. Recenze tohoto komentáře vyšla v časopisu *České právo životního prostředí*. 2019, roč. XXIV, č. 4, s. 127–129.

pozdějších předpisů, a další související zákony. K tomu je však třeba dodat, že tato dílčí novela má nabýt účinnosti až k 1. 1. 2024 a zahrnuje pouze čtyři legislativně-technické změny zákona o výrobcích s ukončenou životností spočívající ve zrušení pojmu „technický průkaz“ či jeho nahrazení pojmem „osvědčení o registraci“.

Praktický komentář i v tomto případě provádí čtenáře celým předpisem formou praktického výkladu, který je užitečný tím spíše, že autorský kolektiv má zastoupení jak v soukromém sektoru, tak i ve státní správě. Publikace je společným dílem pětičlenného autorského kolektivu. Mgr. Tomáš Babáček, LL.M., a Mgr. Filip Hloušek jsou advokáty, kteří v současnosti působí v advokátní kanceláři Verdian zaměřující se na oblast udržitelnosti a transformace. Mgr. Ing. Petr Knebel působí jako právník v sektoru obnovitelných zdrojů energie. Mgr. Ing. Ladislav Trylč působil jako vedoucí oddělení zpětného odběru na odboru odpadů při Ministerstvu životního prostředí a od roku 2022 pracuje ve společnosti ČEZ Obnovitelné zdroje, s. r. o., kde se nadále věnuje agendě zpětného odběru. A konečně Mgr. Bc. Josef Beneš působí na legislativním odboru Ministerstva životního prostředí, kde se zabývá problematikou odpadů a specificky tzv. zpětným odběrem výrobků. Oba dva posledně jmenovaní autoři se na Ministerstvu životního prostředí podíleli i na přípravě komentovaného zákona, a mohli tak zúročit své zkušenosti s dosavadním fungováním právní úpravy v oblasti odpadového hospodářství.

Komentář k zákonu o výrobcích s ukončenou životností přináší na 608 stranách ucelený výklad tohoto zákona, který má celkem 145 paragrafů a 7 příloh. Jeho účelem je vysvětlit pravidla pro předcházení vzniku odpadu z vybraných výrobků a práva a povinnosti výrobců při uvedení vybraných výrobků na trh. Text komentáře se věnuje také právům a povinnostem osob při nakládání s výrobky s ukončenou životností a působností jednotlivých správních orgánů (MŽP, MPO, ČIŽP, ČOI, orgánů Celní správy, krajských úřadů a obecních úřadů s rozšířenou působností) v oblasti předcházení vzniku odpadu z vybraných výrobků a v oblasti nakládání s výrobky s ukončenou životností. Autoři rozlišují dva systémy zpětného odběru (individuální a kolektivní) a pojednávají o podmínkách jejich vytváření, provozu a financování, a to ve vztahu ke specifickým jednotlivých vybraných výrobků (elektrozařízení, baterií a akumulátorů, pneumatik a vozidel). Stranou zájmu autorů nezůstávají ani některé ekonomické nástroje zakotvené v komentovaném zákoně (např. finanční rezervy na provoz kolektivních systémů nebo emisní poplatky u vybraných vozidel), jakož i odpovědnost za přestupky a ukládání pokut na tomto úseku veřejné správy.

Jak je již u této řady komentářů vycházejících v nakladatelství Wolters Kluwer ČR zvykem, pro uživatelskou přehlednost je v úvodu komentáře obsažen seznam zkratk a předpisů citovaných v komentáři. V rámci vlastního textu jsou v komentáři u jednotlivých paragrafů uváděny i výňatky z důvodové zprávy k vládnímu návrhu zákona o výrobcích s ukončenou životností a text vlastního komentáře je přehledně členěn do dílčích kapitol. Autoři průběžně odkazují též na znění prováděcích vyhlášek Ministerstva životního prostředí přijatých k provedení komentovaného zákona, tj. vyhlášky č. 345/2021 Sb., o podrobnostech nakládání s vozidly s ukončenou životností, a vyhlášky č. 16/2022 Sb., o podrobnostech nakládání s některými výrobky s ukončenou životností. Nespornou výhodou komentáře jsou i průběžné odkazy na metodické pokyny,

sdělení či stanoviska Ministerstva životního prostředí či jiných relevantních institucí (např. organizace European WEEE Registers Network).

Pokud jde o citaci judikatury SDEU, autoři v rámci komentáře k § 72, který upravuje financování nakládání s některými odpadními solárními panely, vhodně poukazují na rozsudek SDEU ve věci C-181/20 *VYSOČINA WIND a.s. proti České republice*. Na jeho základě dochází k závěru, že právní úprava, která byla zavedena do českého právního řádu již v roce 2012 novelizací starého zákona o odpadech (č. 185/2001 Sb.) a která byla *de facto* bez zásadních změn převzata zákonem o výrobcích s ukončenou životností, je plně v souladu s právem EU, resp. směrnicí o odpadních elektrických a elektronických zařízeních (2012/19/EU). Oproti tomu při výkladu pojmu elektrozařízení – viz § 3 odst. 1 písm. c) komentovaného zákona – opomíjí rozsudek SDEU ve věci C-369/14 *Sommer Antriebs- und Funktechnik*, v němž SDEU dospěl k závěru, že pohony garážových vrat napájené elektrickým proudem o napětí přibližně 220 V až 240 V určené k tomu, aby společně s příslušnými garážovými vraty tvořily součást vybavení staveb, a které mohou být kdykoli odmontovány, opět namontovány nebo namontovány dodatečně, spadají do oblasti působnosti směrnice o odpadních elektrických a elektronických zařízeních (2002/96/ES a 2012/19/EU).

Autoři komentáře k § 6, který upravuje povinnosti při výrobě vybraných výrobků, bez bližšího vysvětlení naznačují, že „zřejmě doznají změn a podrobností v souvislosti se strategií EU o udržitelných výrobcích“. K povinnosti umožnit opravu, repasi nebo renovaci a opětovné použití výrobku – viz § 6 odst. 2 písm. c) komentovaného zákona – mohli autoři upřesnit právní úpravu EU aktuálně navrhovanou Evropskou komisí na základě Zelené dohody pro Evropu a jejího cíle udržitelné spotřeby. Návrh nařízení o ekodesignu udržitelných výrobků² stanoví na straně nabídky rámec pro opravitelnost výrobků ve fázi výroby, zejména pokud jde o požadavky na design výrobků a dostupnost náhradních dílů. Na straně poptávky návrh směrnice o posílení postavení spotřebitelů pro ekologickou transformaci³ stanoví lepší informovanost o trvanlivosti a opravitelnosti zboží v místě prodeje. Návrh směrnice o společných pravidlech na podporu oprav zboží⁴ se zaměřuje na fázi používání zboží zakoupeného spotřebiteli. Podporuje opravu zboží jako prostředek nápravy v rámci právní záruky podle směrnice o některých aspektech smluv o prodeji zboží (2019/771/EU) a poskytuje spotřebitelům a podnikům nové nástroje, které podporují opravu zboží nad rámec právní záruky. Na tyto změny právní úpravy EU týkající se udržitelnosti vybraných výrobků a jejich oprav bude tedy třeba reagovat v rámci dalšího vydání tohoto komentáře.

Autoři komentáře považují tento publikační počín za svůj příspěvek k pochopení a správné aplikaci rozšířené odpovědnosti výrobců (EPR), který označují za jeden z prvních pokročilých moderních konceptů v oblasti ochrany životního prostředí. Příhodně poukazují na skutečnost, že aby koncept EPR překonal své „dětské nemoci“ a prosadil se do dnešní podoby, vyžadovalo 30 let úsilí pracovníků ministerstev a antimonopolních úřadů, výrobců a dovozců, distributorů, zpracovatelů, obcí a spotřebitelských organizací.

² COM(2022) 142 final ze dne 30. 3. 2022.

³ COM(2022) 143 final ze dne 30. 3. 2022.

⁴ COM(2023) 155 final ze dne 22. 3. 2023.

Autoři připomínají, že komentovaný zákon byl přijat v době, kdy koncept EPR slavil 30 let (jeho kořeny totiž spadají do počátku 90. let 20. století).

Jako celek lze recenzovanou publikaci doporučit nejen právníkům či fyzickým osobám (výrobčům), které uvádějí vybrané výrobky na trh, nebo osobám nakládajícím s výrobky s ukončenou životností, ale též pracovníkům příslušných správních orgánů, jakož i širší odborné veřejnosti.

JUDr. Ondřej Vícha, Ph.D.

Právnická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci

ondrej.vicha@upol.cz

doi: 10.14712/23366478.2024.15